

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ МИКОЛАЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО»**

**ЦИКЛОВА КОМІСІЯ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНОГО ТА
ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора з навчальної роботи
ВСП «Фаховий коледж МНУ
імені В.О. Сухомлинського»

Олена САХАРОВА

27 серпня 2024 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ ОРАТОРСЬКОГО МИСТЕЦТВА»**

освітньо-професійний ступінь	<u>фаховий молодший бакалавр</u>
галузь знань	<u>08 Право</u>
спеціальність	<u>081 Право</u>

2024 – 2025 навчальний рік

Розробник: Погребняк Олександра Олегівна, викладач циклової комісії економіко-гуманітарного та загальноосвітнього напрямку підготовки ВСП «Фаховий коледж МНУ імені В.О.Сухомлинського»

 Олександра ПОГРЕБНЯК

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії економіко-гуманітарного та загальноосвітнього напрямку підготовки.

Протокол № 1 від «26» серпня 2024 року

Голова циклової комісії Владислав МИРУН

Програму погоджено навчально-методичною радою коледжу.

Протокол № 8 від «27» серпня 2024 року

Голова навчально-методичної ради Олена САХАРОВА

Анотація

Дисципліна «Основи ораторського мистецтва» є фундаментальною у навчальному плані для студентів спеціальності «Право». Ораторське мистецтво як наука переконливої усної комунікації є важливим інструментом для адвокатів, прокурорів, суддів, що прагнуть досягти успіху в своїй професійній діяльності. Уміння чітко й аргументовано висловлювати свої думки, володіти риторичними прийомами та переконувати слухачів є ключовими навичками, що формують правову культуру. Особливу увагу ораторське мистецтво набуває в умовах сучасного правового суспільства, де якість судових виступів і публічних промов безпосередньо впливає на результат справи. Ефективне володіння мовою, риторичною структурою й засобами впливу на аудиторію допомагає правознавцям бути впевненими в собі, формувати сильні правові позиції та досягати позитивних результатів у судочинстві. Судове красномовство допомагає правознавцям формулювати правову позицію, представляти докази та аргументувати свою точку зору перед судом та присяжними. Уміння впливати на думку аудиторії, використовуючи риторичні прийоми, структурування промов і контроль емоцій, є вирішальним для досягнення успіху у судових процесах.

Ключові слова: судове красномовство, юридичне красномовство, публічна промова, риторика, комунікація.

Summary

The discipline "Fundamentals of public speaking" is fundamental in the curriculum for students majoring in "Law". Oratory as a science of persuasive oral communication is an important tool for lawyers, prosecutors, and judges seeking success in their professional activities. The ability to clearly and reasonedly express one's thoughts, possess rhetorical techniques and persuade listeners are key skills that shape legal culture. Special attention is paid to the art of oratory in the conditions of a modern legal society, where the quality of court appearances and public speeches directly affects the outcome of the case. Effective mastery of language, rhetorical structure, and means of influencing the audience helps legal scholars to be self-confident, form strong legal positions, and achieve positive results in court proceedings. Judicial oratory helps legal scholars formulate a legal position, present evidence, and argue their point of view before a court and jury. The ability to influence the opinion of an audience by using rhetorical techniques, structuring speeches, and controlling emotions is critical to success in court proceedings.

Key words: judicial eloquence, legal eloquence, public speech, rhetoric, communication.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>денна форма навчання</i>
Кількість кредитів – 3	Спеціальність: <u>081 «Право»</u>	Нормативна
Загальна кількість годин – 90		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Ступінь фаховий молодший бакалавр	Рік підготовки: 3\4-й
		Семестр: 5\7-й
		Лекції - 10 год
		Практичні роботи- 20 год.
		Самостійна робота – 60 год.

Мова викладання – українська

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

Мета викладання навчальної дисципліни «Основи ораторського мистецтва»: розвинути в студентів навички ефективної комунікації, ораторської майстерності та створення переконливих промов для успішної професійної діяльності..

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- 1) ознайомитися з основними поняттями риторики й законами ораторського мистецтва;
- 2) вивчити роль риторики в сучасному суспільстві й різні типи промов;
- 3) оволодіти знаннями про види красномовства й сфери їх застосування;
- 4) структурувати ораторську промову, включаючи всі етапи підготовки;
- 5) засвоїти основи професійного ораторського мистецтва й взаємодії з аудиторією;
- 6) оволодіти технікою написання й виголошення судових/юридичних промов.

Міждисциплінарні зв'язки: теоретико-методологічною базою вивчення цієї дисципліни є такі навчальні дисципліни, як: «Українська мова», «Іноземна мова за професійним спрямуванням», «Українська мова за професійним спрямуванням».

Програмні результати навчання	Загальні компетентності	Спеціальні компетентності
081 «Право» РН2. Здійснювати письмову та усну професійну комунікацію державною мовою, правильно вживати правничу термінологію. РН5. Використовувати навички пошуку, оброблення та аналізу інформації у професійній діяльності. РН12. Проводити первинний аналіз та класифікацію документації, володіти основами діловодства та працювати з документами правового характеру. РН13. Встановлювати ділові комунікації між учасниками професійної діяльності.	ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	СК5. Здатність надавати консультації з типових правових питань.

Мова навчання – українська.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **90 годин / 3 кредити ECTS**.

3. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Основи ораторського мистецтва.

Тема 1. Теорія мовлення – основа ораторського мистецтва. Ораторське мистецтво як наука і навчальна дисципліна. Основні поняття класичної риторики. Основні розділи класичної риторики; Зв'язок риторики з іншими науками. Основні закони риторики: концептуальний, аудиторії, стратегії, тактики, мовленнєвий, ефективної комунікації, системного аналізу. Функції ораторського мистецтва.

Тема 2. Статус і своєрідність сучасної риторики. Типи промови за знаковим оформленням та закріпленням. (Роль риторики в сучасному суспільстві. Основні закономірності риторики. Роди, види і жанри красномовства. Промови, які читають за конспектом; Промови, які готують заздалегідь, але не вчать напам'ять. Промови, які готують заздалегідь і вчать напам'ять. Імпровізовані промови (експромти).

Тема 3. Загальні види красномовства і сфери їх застосування. Академічне красномовство. Політичне красномовство. Судове (юридичне) красномовство. Церковне красномовства. Суспільно-побутове красномовство.

Кредит 2. Практика ораторського мистецтва.

Тема 4. Мистецтво красномовства оратора: методика та етапи підготовки промови. Підготовка промови юриста. Структура ораторського твору. Інвенція як етап задуму, намірів, ідей, формулювання гіпотези майбутнього виступу. Диспозиція – добір і розташування відповідного матеріалу. Елокуція – втілення змісту у мовні форми вираження. Меморія та акція

– завершальні етапи підготовки до виступу. Стратегія і тактик. Художньо-словесний образ і закони його створення.

Тема 5. Мовленнєва ситуація та комунікативна майстерність оратора: елементи, етикет і вимоги до мовлення. Основні ораторські якості. Мовленнєва ситуація. Елементи мовленнєвої ситуації; Особливості мовленнєвого етикету. Вимоги до мовлення оратора. Комунікативний стан мовця.

Тема 6. Засади професійного ораторського мистецтва. Взаємодія оратора й аудиторії. Професійна вербальна й невербальна комунікація в юридичній сфері; Моделювання аудиторії. Контакт промовця зі слухачами. Цілі й види слухання. Прийоми налагодження контакту. Основи техніки мовлення у публічному виступі. Маніпуляції та контр-маніпуляції в ораторському мистецтві.

Кредит 3. Юридичне красномовство.

Тема 7. Культура мови юриста: юридичне красномовство. Ділове красномовство юриста. Основи юридичного красномовства. Структура і компоненти юридичної промови. Правила і прийоми інтонування в юридичній промові. Індивідуальні стилі і техніки юридичного красномовства. Етика і красномовство в юридичній практиці.

Тема 8-9. Загальна характеристика судового красномовства. Предмет судової промови. Види судових промов. Засади і функції судової промови. Спілкування із судовою аудиторією. Особливості підготовки до судової промови та її структурні елементи. Риторичні вимоги до судової промови. Промова державного обвинувача. Захисна промова. Основи ведення дебатів і ділової бесіди.

Тема 10. Написання й виголошення юридичної промови. Тактичні прийоми. Значення та функція доказів у промові юриста. Поняття та структура доказу в юридичній промові. Інтелектуально-коректне оформлення доказів. Методи і типи аргументації в юридичній промові. Методи виголошення юридичної промови.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср
Кредит 1. Основи ораторського мистецтва.						
Тема 1. Теорія мовлення – основа ораторського мистецтва. Ораторське мистецтво як наука і навчальна дисципліна. Основні поняття класичної риторики. Основоположні розділи класичної риторики; Зв'язок риторики з іншими науками. Основні закони риторики: концептуальний, аудиторії, стратегії, тактики, мовленнєвий, ефективної комунікації, системного аналізу. Функції ораторського мистецтва.	10	2	2			6
Тема 2. Статус і своєрідність сучасної риторики. Типи промови за знаковим оформленням та закріпленням. Роль риторики в сучасному суспільстві. Основні закономірності риторики. Роди, види і жанри красномовства. Промови, які читають за конспектом; Промови, які готують заздалегідь, але не вчать напам'ять. Промови, які готують заздалегідь і вчать напам'ять. Імпровізовані промови (експромти).	8		2			6
Тема 3. Загальні види красномовства і сфери їх застосування. Академічне красномовство. Політичне красномовство. Судове (юридичне) красномовство. Церковне красномовства. Суспільно-побутове красномовство.	8		2			6
Всього	26	2	6			18
Кредит 2. Практика ораторського мистецтва.						
Тема 4. Мистецтво красномовства оратора: методика та етапи підготовки промови. Підготовка промови юриста.	10	2	2			6

Структура ораторського твору. Інвенція як етап задуму, намірів, ідей, формулювання гіпотези майбутнього виступу. Диспозиція – добір і розташування відповідного матеріалу. Елокуція – втілення змісту у мовні форми вираження. Меморія та акція – завершальні етапи підготовки до виступу. Стратегія і тактик. Художньо-словесний образ і закони його створення.					
Тема 5. Мовленнєва ситуація та комунікативна майстерність оратора: елементи, етикет і вимоги до мовлення. Основні ораторські якості. Мовленнєва ситуація. Елементи мовленнєвої ситуації; Особливості мовленнєвого етикету. Вимоги до мовлення оратора. Комунікативний стан мовця.	8		2		6
Тема 6. Засади професійного ораторського мистецтва. Взаємодія оратора й аудиторії. Професійна вербальна й невербальна комунікація в юридичній сфері; Моделювання аудиторії. Контакт промовця зі слухачами. Цілі й види слухання. Прийоми налагодження контакту. Основи техніки мовлення у публічному виступі. Маніпуляції та контр-маніпуляції в ораторському мистецтві.	10	2	2		6
Всього	28	4	6		18
Кредит 3. Юридичне красномовство.					
Тема 7. Культура мови юриста: юридичне красномовство. Ділове красномовство юриста Основи юридичного красномовства. Структура і компоненти юридичної промови. Правила і прийоми інтонування в юридичній промові. Індивідуальні стилі і техніки юридичного красномовства. Етика і красномовство в юридичній практиці.	10	2	2		6
Тема 8-9. Загальна характеристика судового красномовства. Предмет судової промови. Види судових промов. Засади і функції судової промови. Спілкування із судовою аудиторією. Особливості підготовки до судової промови та її структурні елементи. Риторичні вимоги до судової промови. Промова державного обвинувача. Захисна промова. Основи ведення дебатів і ділової бесіди.	18	2	4		12
Тема 10. Написання й виголошення юридичної промови. Тактичні прийоми. Значення та функція доказів у промові юриста. Поняття та структура доказу в юридичній промові. Інтелектуально-коректне оформлення доказів. Методи і типи аргументації в юридичній промові. Методи виголошення юридичної промови.	8		2		6
Всього	36	4	8		21
Усього годин	90	10	20		60

5. Теми лекційних занять

№зп	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Основи ораторського мистецтва.		
1.	Тема 1. Теорія мовлення – основа ораторського мистецтва.	2
Кредит 2. Практика ораторського мистецтва.		
2.	Тема 2. Мистецтво красномовства оратора: методика та етапи підготовки промови.	2

3.	Тема 3. Засади професійного ораторського мистецтва.	2
Кредит 3. Юридичне красномовство.		
4.	Тема 4. Культура мови юриста: юридичне красномовство.	2
5.	Тема 5. Загальна характеристика судового красномовства.	2
	Разом	10

6. Теми практичних занять

№зп	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Основи ораторського мистецтва.		
1.	Тема 1. Ораторське мистецтво як наука і навчальна дисципліна.	2
2.	Тема 2. Статус і своєрідність сучасної риторики. Типи промови за знаковим оформленням та закріпленням.	2
3.	Тема 3. Загальні види красномовства і сфери їх застосування.	2
Кредит 2. Практика ораторського мистецтва.		
4.	Тема 4. Підготовка промови юриста.	2
5.	Тема 5. Мовленнєва ситуація та комунікативна майстерність оратора: елементи, етикет і вимоги до мовлення.	2
6.	Тема 6. Взаємодія оратора й аудиторії.	2
Кредит 3. Юридичне красномовство.		
7.	Тема 7. Ділове красномовство юриста.	2
8.	Тема 8-9. Загальна характеристика судового красномовства.	4
9.	Тема 10. Написання й виголошення юридичної промови.	2
	Разом	20

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Основи ораторського мистецтва.		
1	Тема 1. Проаналізуйте зв'язок риторики з іншими науками, розробивши ментальну мапу, можна за допомогою Інтернет-ресурсу https://coggle.it/	6
2	Тема 2. Напишіть промову на певну тему, вивчіть її напам'ять і представте перед аудиторією. Теми: <ul style="list-style-type: none"> - «Чи зберігається важливість класичного мистецтва у сучасному світі?»; - «Яке майбутнє у традиційної освіти в умовах зростання онлайн-навчання?»; - «Як розвивати критичне мислення у цифрову епоху фейкових новин?»; - «Штучний інтелект і майбутнє робочих місць: що нас чекає?»; - «Перехід до екологічно чистої енергетики: виклики та можливості». 	6
3	Тема 3. Провести симуляцію судового процесу, підготувавши промови адвоката й прокурора.	6
Кредит 2. Практика ораторського мистецтва.		
4	Тема 4. Підготуйте юридичну промову, використовуючи всі етапи підготовки (інвенцію, диспозицію, елокуцію, меморію, акцію).	6
5	Тема 5. Проаналізувати промову оратора за покликанням: https://www.youtube.com/watch?v=xdHqvKGSnLM	6
6	Тема 6. І. Проаналізуйте приклад публічного виступу, звертаючи увагу на вербальну та невербальну комунікацію оратора. ІІ. Підготуйте та проведіть короткий публічний виступ, акцентуючи увагу на вербальній та невербальній комунікації.	6
Кредит 3. Юридичне красномовство.		
7	Тема 7. Проаналізуйте юридичну промову «Промова у справі ТОВ «Експрес»».	6
8	Тема 8-9. Здійснення групової роботи, де студенти створюють сценарії для	12

	різних видів судових промов.	
9	Тема 10. Написання й виголошення юридичної промови (тема на вибір).	6
	Усього	60

8. Форми поточного та підсумкового контролю.

Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (КР). Поточне оцінювання (індивідуальне, групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмового матеріалу, виконання практичних робіт, уміння самостійно опрацювати тексти, складання конспекту рекомендованої літератури, написання і захист реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

1. Метод усного контролю: індивідуальне або фронтальне опитування.
2. Метод письмового контролю: контрольна робота
3. Метод тестового контролю (письмового).
4. Метод самоконтролю.
5. Контрольна робота.
6. Підсумковий контроль: залік.

Завданням підсумкового контролю (КР) є перевірка глибини засвоєння студентом програмового матеріалу дисципліни

Критерії оцінювання відповідей на практичних заняттях:

Студенту виставляється відмінно за умови, якщо відповідь повна, вичерпна, насичена термінологією з курсу; визначається точністю, послідовністю і логічністю; відповідає мовним нормам. У ході відповіді студент розкриває питання, передбачені для самостійного опрацювання, наводить приклади на підтвердження теоретичного матеріалу..

Студенту виставляється дуже добре, якщо відповідь повна, вичерпна, насичена термінологією з курсу; визначається точністю, послідовністю і логічністю; відповідає мовним нормам. У ході відповіді студент розкриває питання, передбачені для самостійного опрацювання, наводить приклади на підтвердження теоретичного матеріалу. У ході відповіді наявні незначні мовленнєві огріхи.

Студенту виставляється добре, відповідь змістовна, однак неповна, репліки недостатньо вдалі, оскільки не враховують належним чином використання термінологічної лексики; порушується послідовність і логічність викладу думок; надається перевага невербальній комунікації; трапляються суттєві мовленнєві огріхи..

Студенту виставляється достатньо, якщо відповідь змістовна, однак неповна, репліки недостатньо вдалі, оскільки не враховують належним чином використання термінологічної лексики; порушується послідовність і логічність викладу думок; надається перевага невербальній комунікації; трапляються суттєві мовленнєві огріхи.

Студенту виставляється задовільно, якщо він бере участь в обговоренні теоретичних питань практичного заняття, проте, відповіді є недостатніми за обсягом (до 5-6 реплік), елементарними за змістом, зі значною кількістю помилок різного роду

Оцінювання знань студентів за письмові (тестові, самостійні) роботи здійснюється відповідно до критеріїв оцінювання кожного виду робіт.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ECTS	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Розподіл балів, які отримують студенти із дисципліни «Основи ораторського мистецтва»

Кредит 1			Кредит 2			Кредит 3			Контрольна робота	Накопичувальні бали/сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8-9	T10		
30	30	30	30	30	30	20	45	25	30	300/100
90			90			90				

12. Методи навчання

Усний виклад матеріалу: наукова розповідь - це пояснення фактів і інформації шляхом детального аналізу матеріалу; пояснення - вербальний метод, за допомогою якого розкривається суть певного явища, закону чи процесу; проблемне навчання включає роботу з підручниками та додатковими джерелами, спостереження за усним мовленням і мовним матеріалом, а також проведення порівняльного аналізу; дослідницький метод у навчанні передбачає активне вивчення та аналіз матеріалу через систематичне збирання і дослідження інформації; інтерактивні імітаційні методи навчання включають використання різних форм симуляції для активного залучення студентів для практичного застосування знань (ІКТ).

12. Рекомендована література

Базова

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Риторика. Л.: Світ, 2001. 240 с.
2. Білавич Г. Основи риторики. Навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2009. 160 с.
3. Кацавець Р. Ораторське мистецтво : підручник. Київ : Прав. єдність, 2014. 238 с.
4. Кацавець Р. С. Юридична психологія : навч. посіб. Київ : Алерта, 2017. 110 с.
5. Коваленко С. Сучасна риторика. Навчально-практичний посібник. Тернопіль, 2007. 180 с.
6. Колотілова Н. А. Риторика : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 232 с.
7. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2003. 311 с.
8. Молдован А. В. Судова промова : навч. посіб. Київ : Прав. єдність : Алерта, 2014. 288 с.
9. Олійник О. Б. Мистецтво судових дебатів. Київ : Кондор, 2010. 258 с.
10. Сагач Г. Риторика. Київ : Ін Юре, 2000. 566 с.
11. Ясинок М. М. Судові дебати: право, психологія, риторика : монографія. Київ : Прав. єдність : Алерта, 2014. 156 с.
12. Спанатій Л. С. Риторика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Ін Юре, 2008. 144 с. .

Допоміжна література

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ : Академвидав, 2004. 344 с
2. Голуб Н. Б. Самостійна робота студентів з риторики: навч.-метод. посіб. / наук. ред. Л. І. Мацько. Черкаси: Брама-Україна, 2008. 232 с.
3. Гончарова О. М. Античне красномовство як дискурсивний феномен культури: монографія. Київ : НАКККіМ, 2011. 272 с.
4. Когут О. І. Основи ораторського мистецтва. Практикум. Тернопіль : Астон, 2005. 296 с.
5. Михайличенко Н. А. Основи риторики. К. : Вища шк. 1994. 199 с.
6. Молдован В. В. Риторика: загальна і судова : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 1999. 320 с.
7. Молдован В. В. Судова риторика. Навч. Посібник. К. : Юрінком, 1998. 320 с.
8. Сербенська О. Н. Культура усного мовлення. Практикум : навч. посіб. Київ : [б. в.], 2004. 216 с.
9. Стец В. А., Стец І. І., Костючик М. Ю. Основи ораторського мистецтва: Навчальний посібник. Економічна думка, Тернопіль, 1998. 60 с.
10. Чепіга І. П. Ораторське мистецтво на Україні в XVI-XIX ст. *Українська мова і література в школі*. 1989. № 10. С. 64–68.

Інформаційні ресурси

1. www.mova.info (Лінгвістичний портал «Мова»)
2. www.novamova.com.ua (Проект розвитку української мови)

3. www.pravopys.net (Український правопис)
4. <http://ukrslovo.kiev.ua/> (Український портал)
5. <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua> (Словники України)